

Sygn. akt II Ca 871/16

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2017r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Nowicka

Sędziowie: SO Aleksandra Żurawska

SO Maciej Ejsmont

Protokolant: Elżbieta Janus

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2017r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. I. (1)**

przy udziale **(...)przy (...)**

(...) w W. i Banku (...) SA w G.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie zachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. K. (1)

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 9 sierpnia 2016 r. sygn. akt I Ns 407/16

postanawia:

oddalić apelację.

(...)

Sygn. akt II Ca 871/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu, w sprawie z wniosku A. I. (1) przy udziale Banku (...) S.A. w G. i (...) przy ul. (...) w W., oddalił wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 26 stycznia 2011 r. zmarł M. K. (1). W chwili śmierci nie pozostawał w związku małżeńskim. W dniach 15 lutego 2011 r. i 28 lutego 2011 r. oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. K. (1) złożyły przed notariuszem córki spadkodawcy M. K. (2) i M. K. (3). W dniu 18 października 2011 r. do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu wpłynął wniosek Banku (...)

S.A. w G. o stwierdzenie nabycia spadku po M. K. (1), który był dłużnikiem banku z tytułu udzielonego kredytu. W dniu 21 października 2011 r. oświadczenie przed notariuszem o odrzuceniu spadku po M. K. (1) złożył jego siostrzeniec J. I. oraz żona siostrzeńca M. I.. W dniu 5 stycznia 2012 roku M. I. i J. I. w imieniu swojej małoletniej córki złożyli do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu wniosek o „zezwolenie na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka”, wnosząc o zezwolenie na złożenie w imieniu małoletniej oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku po M. K. (1). W dniu 2 lutego 2012 r. po rozprawie, na której M. I. i J. I. zostali przesłuchani na okoliczność długów spadkowych, Sąd Rejonowy w Wałbrzychu ogłosił postanowienie w przedmiocie zezwolenia na odrzucenie w imieniu małoletniej spadku po M. K. (1).

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 2 października 2012 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu wezwał do udziału w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po M. K. (1) w charakterze uczestników postępowania: siostrę M. K. (1) – A. I. (2) i jej syna J. I.. Wezwanie na termin rozprawy wraz z odpisem wniosku o stwierdzenie nabycia spadku zostało im doręczone w dniu 6 października 2012 r. J. I. i A. I. (2) nie stawili się na terminie rozprawy w dniu 11 grudnia 2012 r. Stawili się na kolejnym terminie rozprawy w dniu 26 lutego 2013 r. W czasie odbierania zapewnienia spadkowego A. I. (2) oświadczyła, że złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po swoim bracie M. K. (1) oraz wskazała, że ma jednego syna - J. I., który również złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku, a który w chwili otwarcia spadku posiadał jedno dziecko – małoletnią A. I. (1), co do której „było złożone zezwolenie na złożenie oświadczenia w imieniu małoletniej przez jej przedstawiciela ustawowego”. Dalej oświadczyła, że „to było oświadczenie o odrzuceniu spadku. J. I. i M. I. byli w Sądzie i był kurator wnuczki, który występował z oświadczeniem w jej imieniu i było to w W.”. Rozprawa w dniu 26 lutego 2013 r. zakończyła się ogłoszeniem postanowienia o wezwaniu do udziału w charakterze uczestnika postępowania dalszego krewnego M. K. (1) – J. O. oraz odroczeniem rozprawy do dnia 26 kwietnia 2013 r. Na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2013 r. nie stawili się uczestnicy postępowania A. I. (2) i J. I., tak samo jak na rozprawie w dniu 11 czerwca 2013 r., o której terminie nie zostali zawiadomieni. Zarządzeniem z dnia 11 czerwca 2013 r. doręczonym w dniu 24 czerwca 2013 roku Przewodniczący wezwał J. I. jako przedstawiciela ustawowego małoletniej A. I. (1) do podania informacji, czy składał oświadczenie w przedmiocie odrzucenia spadku w imieniu małoletniej A. I. (1), a jeżeli tak - to pod jaką sygnaturą akt lub w której kancelarii notarialnej. Jednocześnie doręczono J. I. wezwanie do osobistego stawiennictwa w imieniu małoletniej A. I. (1) na termin rozprawy wyznaczony na dzień 13 sierpnia 2013 r. Na rozprawie w tym dniu J. I. przedłożył odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 2 lutego 2012 roku (sygn. akt IV Nsm 24/12) w przedmiocie zezwolenia na odrzucenie w imieniu jego małoletniej córki spadku po M. K. (1). W czasie składania zapewnienia spadkowego J. I. powiedział : „nie jestem w stanie sobie przypomnieć, czy u notariusza pani S. było składane oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej J. I.. Po odebraniu zapewnień spadkowych i złożeniu oświadczeń o odrzuceniu spadku przez dwóch dalszych krewnych M. K. (1), Sąd ogłosił postanowienie o odroczeniu rozprawy na termin z urzędu celem kontynuowania postępowania dowodowego, w tym załączenia aktu urodzenia małoletniej A. I. (1).

A. I. (2) i J. I. zostali zawiadomieni o kolejnym terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 9 października 2014 r. Po wywołaniu sprawy w tym w dniu stawiała się A. I. (2), która opuściła salę rozpraw po złożeniu oświadczenia o treści: „syn i synowa tj. J. I. i M. I. w imieniu swojej małoletniej córki A. I. (1) składali wniosek do Sądu Rodzinnego o wyrażenie zgody na odrzucenie spadku. Z tego co wiem, to Sąd Rodzinny wyraził im zgodę na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej córki A. I. (1), ale nie wiem czy takie oświadczenie zostało złożone przed notariuszem lub sądem”. Po opuszczeniu sali rozpraw przez A. I. (2) i złożeniu oświadczeń przez innych uczestników postępowania, na salę rozpraw stawiał się J. I., który oświadczył, że nie pamięta czy w imieniu swojej małoletniej córki składał oświadczenie o odrzuceniu spadku. Rozprawa w dniu 9 października 2014 r. zakończyła się ogłoszeniem w obecności J. I. postanowienia o zwróceniu się do notariusza A. S. o udzielenie informacji czy w latach 2012 – 2014 było składane oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej A. I. (1) przez jej przedstawicieli ustawowych M. i J. I. oraz odroczeniu rozprawy w tym celu na dzień 18 grudnia 2014 r. J. I. nie stawiał się na rozprawę w dniu 18 grudnia 2014 r., na której Sąd po odczytaniu pism notariuszy mających swoje kancelarie w W. o tym, że w ich kancelarii nie składano w latach 2012 – 2014 oświadczeń o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej A. I. (1), wydał postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku z ustawy z dobrodziejstwem inwentarza po zmarłym w dniu 26 stycznia 2011 r. w W. M. K. (1) przez A. I. (1) (córkę J. i M.) w całości. Pismem z dnia 3 grudnia 2015 r. Bank (...) S.A. w G. zwrócił się

do A. I. (1) z prośbą o pilny kontakt telefoniczny w związku z zadłużeniem wynikającym z umowy kredytu zawartej przez M. K. (1). Matka A. I. (1) – M. I. posiada wykształcenie wyższe pedagogiczne, a ojciec J. I. jest informatykiem. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek podlega oddaleniu. Powołał się na treść przepisów art. 1019 § 1 i 2 k.c. Wskazał, że do oświadczenia o jakim mowa w powyższych przepisach stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli, z których wynika, że uprawnienie do złożenia oświadczenia wygasa z upływem roku od chwili wykrycia błędu (art. 88 § 2 k.c.), a błąd, na który powołuje się spadkobierca, powinien dotyczyć treści czynności prawnej oraz uzasadniać przypuszczenie, że gdyby spadkobierca nie działał pod wpływem błędu i ocenił sprawę rozsądnie, to nie zaniechałby złożenia oświadczenia spadkowego. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazał, że na gruncie art. 84 k.c. nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błąd co do faktów, ale i błędu co do prawa - o ile dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny. Z uwagi jednak na to, że skutki przyjęcia spadku dotyczą nie tylko spadkobiercy, ale i innych osób, niezbędnym jest, aby błąd taki nie był następstwem niedochowania należytej staranności przez spadkobiercę, przy czym ocena w tym względzie powinna być dokonana na podstawie okoliczności każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku i uwzględniać przeciętny stan świadomości prawnej społeczeństwa. Przedstawiciele ustawowi małoletniej wnioskodawczyni powoływali się na błąd co do prawa w postaci błędnego przekonania, że do skutecznego odrzucenia spadku po M. K. (1) w imieniu ich małoletniej córki wystarczające jest uzyskanie prawomocnego postanowienia sądu opiekuńczego w przedmiocie zezwolenia na odrzucenie w imieniu małoletniej A. I. (1) spadku po tej osobie.

Rodzice wnioskodawczyni nie wskazywali, że podejmowali jakiegokolwiek czynności zmierzające do ustalenia czy postanowienie sądu rodzinnego „zamyka sprawę ich córki”. Zasady doświadczenia wskazują, że osoby o skromniejszym niż rodzice wnioskodawczyni wykształceniu są w stanie wskutek pytań zadawanych w czasie rozprawy w postępowaniu spadkowym uzyskać zrozumiałe dla nich pouczenia co do niezbędnych czynności procesowych i obowiązującego prawa. W takim stanie rzeczy, wobec biernej postawy rodziców wnioskodawczyni, nie sposób uznać, że dochowali oni należytej staranności w zakresie ustalenia obowiązującego (już zresztą kilkadziesiąt lat) prawa regulującego składanie oświadczeń o odrzuceniu spadku w imieniu osoby małoletniej. Matka wnioskodawczyni w toku składanych zeznań wskazała, że wraz z mężem nie interesują się prawem i nie byli zainteresowani tym, co się będzie działo po złożeniu oświadczenia u notariusza. W konsekwencji, brak podstaw do uznania, że wnioskodawczyni może powołać się na błąd co do prawa i uchylić się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie.

Niezależnie od powyższego Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych takiego zaniechania został złożony z naruszeniem art. 88 § 2 K.c. w zw. z art. 1019 K.c., tj. po upływie roku od dnia wykrycia błędu, co oznacza, że uprawnienie wnioskodawczyni wygasło. W toku sprawy prowadzonej przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu, już w dniu 24 czerwca 2013 r. J. I. - jako przedstawiciel ustawowy małoletniej A. I. (1) - odebrał pismo sądowe, wzywające go do podania informacji, czy składał oświadczenie w przedmiocie odrzucenia spadku w imieniu córki, a jeżeli tak to pod jaką sygnaturą akt lub w której Kancelarii Notarialnej zostało złożone oświadczenie. Został też zobowiązany do złożenia wskazanego oświadczenia do akt sprawy o stwierdzenie nabycia spadku. Treść tego odebranego osobiście przez ojca wnioskodawczyni pisma wraz z zaprotokołowanym jego oświadczeniem złożonym w trakcie rozprawy w dniu 13 sierpnia 2013 r. o treści „nie jestem w stanie sobie przypomnieć, czy u notariusza pani S. było składane oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej J. I. (1) nie pozostawia żadnych wątpliwości, że to wówczas wnioskodawca niewątpliwie uzyskał wiedzę, że samo postanowienie sądu rodzinnego z dnia 2 lutego 2012 r. nie jest wystarczające dla skutecznego odrzucenia w imieniu córki spadku po M. K. (1). Nie zmienia tego fakt, że na tej samej rozprawie przeprowadzone zostały jeszcze inne czynności procesowe w postaci odebrania zapewnień spadkowych i złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku przez dalszych krewnych M. K. (1). Skoro J. I. nie był pewny czy składał oświadczenie w imieniu córki, to Sąd działając w sposób racjonalny przeprowadzał czynności procesowe na wypadek, gdyby okazało się, że oświadczenia takie zostało jednak złożone. Niezależnie od powyższego, do ujawnienia ewentualnego błędu doszło także w trakcie rozprawy w dniu 9 października 2014 r., na której J. I. na pytanie Przewodniczącego ponownie oświadczył, że „nie pamięta czy w imieniu swojej małoletniej córki A. I. (1) składał oświadczenie o odrzuceniu spadku”. W konsekwencji udzielonej odpowiedzi Sąd ogłosił w obecności J. I. postanowienie o zwróceniu się do notariusza A. S. o udzielenie informacji

czy w latach 2012 – 2014 było składane oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej A. I. (1) przez jej przedstawicieli ustawowych M. i J. I. oraz o odroczeniu rozprawy w tym celu na dzień 18 grudnia 2014 r. Z przebiegu utrwalonych w protokole czynności procesowych jednoznacznie wynika, że nawet tzw. przeciętny odbiorca nie mógł mieć żadnych wątpliwości w zrozumieniu tego, że oprócz zgody wyrażonej przez sąd rodzinny konieczne jest osobne oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej.

Sąd Rejonowy wskazał dodatkowo, że ojcu wnioskodawczynie został doręczony odpis wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po M. K. (1) i wiedział on co jest przedmiotem tego postępowania. Poza rozprawą w dniu 11 czerwca 2013 r., ojciec wnioskodawczynie zawiadomiony został o terminie wszystkich pozostałych posiedzeń. Na rozprawie w dniu 9 października 2014 r. został zawiadomiony o rozprawie wyznaczonej na dzień 18 grudnia 2014 r., na której ogłoszono postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, a na którą ojciec wnioskodawczynie nie stawiał się, nie usprawiedliwiając swojej nieobecności. Pomimo niestawiennictwa nie dowiadywał się jaki przebieg miała rozprawa w dniu 18 grudnia 2014 r. pomimo wiedzy o wyznaczeniu terminu rozprawy oraz pomimo świadomości tego, że począwszy od rozprawy z 13 sierpnia 2013 roku czynności procesowe podejmowane z urzędu zmierzały do ustalenia tego czy w imieniu małoletniej złożono oświadczenie o odrzuceniu spadku przed sądem albo notariuszem. Wobec tego nieuprawnione są twierdzenia wniosku, że przebieg rozpraw „w żaden sposób nie sugerował zapadłego po ponad dwóch latach rozstrzygnięcia”. Ostatecznie zaś wskazać należy, że zgodnie z art. 98 § 1 k.r. i o. jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, to każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka, co oznacza, że o terminach rozpraw w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku nie musiała być zawiadamiana matka wnioskodawczynie.

Wnioskodawczynie wniosła apelację od powyższego postanowienia. Zarzuciła mu:

- mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, sprzeczność ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, polegającą na przyjęciu, że występujący po stronie rodziców wnioskodawczynie błąd co do prawa - wyrażający się w mylnym rozumieniu rzeczywistego znaczenia i skutku prawnego postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 2 lutego 2014 r., sygn. akt IV Nsm 24/12 - skutkujący zaniechaniem złożenia oświadczenia o odrzuceniu w jej imieniu spadku po M. K. (1) - stanowi następstwo niedochowania przez nich należytej staranności

- mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia sprzeczność ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym polegającą na przyjęciu, że opisany wyżej błąd ustał w roku 2014, co skutkowało uznaniem wniosku o zatwierdzenie uchylenia się od jego skutków za złożony z przekroczeniem terminu określonego w art. 88 § 2 k.c.

- mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. wyrażające się w:

a) pominięciu przy ocenie zdolności do uniknięcia błędu, zeznań A. I. (2) w sprawie I Nsm 957/11 dowodzących, że będąc osobą na co dzień uczestniczącą w obrocie prawnym, znaczenie podjętych przez rodziców wnioskodawczynie czynności rozumiała identycznie jak oni

b) pominięciu przy ocenie zdolności rodziców wnioskodawczynie do uniknięcia błędu ich cech osobistych ujawnionych w toku ich przesłuchania

c) przypisaniu J. I. powinności rozpoznania błędu i ustaleniu, że został on faktycznie uświadomiony o sytuacji prawnej małoletniej w 2014 r., co nastąpić miało w efekcie czynności sądu spadku, które w rzeczywistości - w świetle doświadczenia życiowego - nie mogły być tak interpretowane.

Powołując się na powyższe zarzuty wnioskodawczynie wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zatwierdzenie jej oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie ustawowym oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. K. (1), uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 18 grudnia 2014 r. sygn. Akt I Ns 957/11 o stwierdzeniu nabycia spadku po M. K. (1), ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja podlega oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd I instancji przeprowadził w sposób prawidłowy postępowanie dowodowe, w oparciu o jego wyniki dokonał właściwego ustalenia stanu faktycznego. Z tej przyczyny ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. W związku z tym nie zachodzi potrzeba ich powtarzania. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, LEX nr 52761, Prok.i Pr. 2002/6/40).

W pierwszej kolejności rozważeniu podlegały zarzuty ogniskujące się wokół ustalenia przez Sąd I instancji, że - na skutek upływu terminu - wygasło uprawnienie wnioskodawczyni do uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Analizowane zagadnienie regulują przepisy art. 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 §1 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c.

Przepis art. 1019 § 2 k.c. stanowi, że spadkobierca, który pod wpływem błędu nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w sposób opisany w § 1 tego samego artykułu uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Przywołany tu przepis art. 1019 § 1 k.c. stanowi natomiast, że jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Uprawnienie do uchylenia się wygasa w razie błędu z upływem roku od jego wykrycia. (art. 88 § 2 k.c.).

Całokształt przywołanych wyżej przepisów wskazuje, że uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych niezachowania, na skutek błędu, terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku wygasa z upływem roku od jego wykrycia. Zaznaczyć przy tym należy dla jasności, że uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku można także z powodu błędu co do prawa. Błąd ten dotyczyć musi treści przyjęcia spadku i być istotny, a także nie może stanowić następstwa niedołożenia należytej staranności przez spadkobiercę (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r. II CSK 171/12, LEX nr 1294475).

Ojciec wnioskodawczyni złożył skuteczne oświadczenie o odrzuceniu spadku po M. K. (1) w dniu 21 października 2011 r. Tego też dnia oboje przedstawiciele ustawowi małoletniej wnioskodawczyni dowiedzieli się o tytule jej powołania do spadku, od tego też dnia rozpoczął się dla niej bieg terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. K. (1), który to termin upłynął w dniu 21 kwietnia 2012 r. (art. 1015 § 1 k.c.) Należy zwrócić uwagę, że przedstawiciele ustawowi wnioskodawczyni dysponowali prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 2 lutego 2012 r. (IV Nsm 24/12) zezwalającym na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej.

Należało w tej sytuacji założyć na potrzeby tej części uzasadnienia, że wnioskodawczyni pozostawała we wskazywanym przez siebie błędzie, a następnie odpowiedzieć na pytanie, kiedy wnioskodawczyni wykryła ów błąd, którego następstwem był niezachowanie przez nią terminu do złożenia oświadczenia spadkowego. Stosownie do treści wniosku inicjującego postępowanie w niniejszej sprawie, błąd ów polegać miał na mylnym przekonaniu, że wystarczającym dla osiągnięcia założonego przez nią celu (tj. zapobieżeniu dziedziczeniu po M. K. (1)) było uzyskanie postanowienia sądu opiekuńczego o zezwoleniu na odrzucenie w jej imieniu spadku po M. K. (1) przez jej przedstawicieli ustawowych. Ze stanowiska procesowego wnioskodawczyni wynika, że pozostawać ona miała w przekonaniu, że postanowienie Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 2 lutego 2012 r. (sygn. Akt IV Nsm 24/12) wywiera automatycznie skutek prawny w postaci odrzucenia spadku po M. K. (1). Oczywiście jest przy tym, że przedmiotem badania nie był tu stan świadomości samej małoletniej wnioskodawczyni, lecz jej przedstawiciela ustawowego, który uprawniony był do złożenia stosownego oświadczenia spadkowego w jej imieniu. W ocenie Sądu Okręgowego, w toku postępowania spadkowego prowadzonego przed Sądem Rejonowym w Wałbrzychu w sprawie I Ns 957/11 nastąpiły zdarzenia, które

spowodowały, że błąd – o jakim mowa wyżej (przy wspomnianym wyżej założeniu, że w ogóle zaistniał) ustał przed zakończeniem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku.

W dniu 24 czerwca 2013 r. doręczono przedstawicielowi ustawowemu wnioskodawczyni z niniejszej sprawy - J. I. pismo, w którym wezwano go, aby w terminie tygodnia podał informację, czy składał oświadczenie w przedmiocie odrzucenia spadku w imieniu małoletniej córki, a jeśli tak - to pod jaką sygnaturą lub w której kancelarii notarialnej (k. 225 akt I Ns 957/11). Na kolejnym terminie rozprawy w dniu 13 sierpnia 2013 r. oświadczył on, że nie pamięta czy składał oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej córki. Takiej samej odpowiedzi udzielił J. I. na rozprawie w dniu 9 października 2014 r. Istotne jest przy tym, że na tym posiedzeniu, w obecności przedstawiciela ustawowego wnioskodawczyni, sąd postanowił zwrócić się do notariusza A. S. o udzielenie informacji czy w latach 2012 – 2014 było składane oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej A. I. (1) przez jej przedstawicieli ustawowych. W tym celu odroczone rozprawę na dzień 18 grudnia 2014.r, zaś J. I. na odroczonej rozprawę się nie stawił.

Analiza powyższych faktów wskazuje jednoznacznie, iż J. I., przy założeniu, że pozostawał w błędzie co do sytuacji prawnej swej córki, nabył w toku postępowania w sprawie I Ns 957/11 wiedzę, że samo wydanie postanowienia z dnia 2 lutego 2014 r. w sprawie IV Nsm 24/12 nie było równoznaczne z uzyskaniem skutku w postaci odrzucenia przez nią spadku po M. K. (1), czy też „uwolnienia” jej w inny sposób od nabycia spadku po nim. Wynikało to w sposób absolutnie jednoznaczny z ustnych zapytań kierowanych do niego przez sąd spadkowy podczas rozprawy w sprawie I Ns 957/11, zapytania w formie pisemnej, a także – ze sformułowanego przez sąd w obecności J. I. – zapytania notariusza, czy złożono przed nim tego rodzaju oświadczenie. Gdyby w istocie postanowienie sądu opiekuńczego z dnia 2 lutego 2012 r. (IV Nsm 24/12) powodować miało wyłączenie małoletniej od spadkobrania po M. K. (1), to u każdego dbającego w sposób należyty o interesy swego dziecka jego przedstawiciela ustawowego powstałoby narzucające się wręcz samo pytanie, w jakim celu sąd formułuje do niego kolejne pytania, czy też prowadzi z urzędu postępowanie w celu ustalenia czy oświadczenie spadkowe w imieniu małoletniej zostało złożone przed notariuszem. Znamienna jest przy tym reakcja przedstawiciela ustawowego na ową aktywność sądu. Na żadnym etapie postępowania spadkowego nie zasygnalizował w jakiegokolwiek formie, że pytania sądu są dla niego niezrozumiałe, nie pojmuje ich celu, czy też uznaje je za bezzasadne. Nie podnosił też, by w jego ocenie kwestia dziedziczenia przez jego małoletnią córkę po M. K. (1) jest uregulowana ostatecznie na skutek postanowienia z dnia 2 lutego 2014 r. (IV Nsm 24/12). Należy mieć też na uwadze, że sama instytucja odrzucenia spadku nie była mu obca, gdyż w dniu 21 października 2011 r. złożył przed notariuszem (we własnym imieniu) oświadczenie o odrzuceniu spadku po M. K. (1). Całokształt powyższych okoliczności wskazuje, że najpóźniej w dniu 9 października 2014 r. przedstawiciel ustawowy małoletniej wnioskodawczyni nabył wiedzę, że wydanie przez Sąd Rejonowy w Wałbrzychu postanowienia z dnia 2 lutego 2012 r. nie spowodowało automatycznie odrzucenia spadku w imieniu jego małoletniej córki. Natężenie znanych mu czynności sądu, zmierzających do ustalenia, czy złożył on oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej córki (pomimo wiedzy Sądu o wydaniu postanowienia z dnia 2 lutego 2012 r.) było już na tyle znaczne, że nie mogło być wątpliwości, iż okoliczność ta ma decydujące znaczenie dla ustalenia, czy jest on ona spadkobiercą po M. K. (1). Najpóźniej zatem od dnia 9 października 2014 r. rozpoczął bieg roczny termin do uchylenia się od skutków prawnych braku złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, o jakim mowa w art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 i 2 k.c. Dla zachowania tego terminu nie jest konieczne samo złożenie oświadczenia, o jakim mowa wyżej. Zważywszy, że przedmiotowe oświadczenie może być złożone w toku rozprawy sądowej, o zachowaniu terminu przesądza data wniesienia do sądu wniosku zawierającego żądanie odebrania tegoż oświadczenia (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 410/13, Lex 1491256). Wniosek inicjujący postępowanie w niniejszej sprawie wpłynął natomiast dopiero w dniu 23 marca 2016 r. Całokształt powyższych okoliczności wskazuje, że uprawnienie małoletniej wnioskodawczyni do uchylenia się od skutków prawnych braku złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku wygasło najpóźniej w dniu 9 października 2015 r. Przy tym stwierdzeniu, bezprzedmiotowe stało się badanie pozostałych zarzutów apelacji, w szczególności tego, czy w istocie apelująca początkowo pozostawała w błędzie w rozumieniu powyższych przepisów.

W tym miejscu godzi się zauważyć, że Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska apelantki, że uchybieniem sądu spadkowego było zawiadomienie o prowadzeniu postępowania spadkowego jedynie ojca wnioskodawczyni. Wskazać należy, że zgodnie z art. 98 § 1 k.r. i o., jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka. W konsekwencji, uznać należy, że dla spełnienia wymogu należytej reprezentacji małoletniego w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku wystarczające jest ustalenie, że reprezentował go jeden z rodziców.

Uwzględniając powyższe okoliczności, apelacja – jako bezzasadna – podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

(...)